

AYLANMA KAPITAL VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

*Alimov Rustam Yunusovich – student,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti*
*Abduvahobov Shaxzod Xolmo'min o'g'li – assistent,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti*

Annotatsiya: Maqola aylanma kapitalning iqtisodiyotdagi ahamiyatini va uning rivojlanish jarayonlarini tahlil qiladi. Maqola aylanma kapitalning kapitalistik tizimdagi roli, investitsiyalar va kapitalning o'sishi, aylanish darajasi, iqtisodiy rivojlanishga va innovatsiyalarga o'z ta'sirini ko'rsatadi.

Kalit so'zlari: Aylanma kapital, investitsiyalar, kapitalistik tizim, rivojlanish, innovatsiyalar, iqtisodiyot, kapital o'sishi, kapital aylanishi, tadbirkorlik faoliyati, yangiliklar, texnologiyalar, o'sish darajasi, kapitalistik tizim rivojlanishi.

Aylanma kapital, iqtisodiyotda ahamiyatli bir kontsept bo'lib, investitsiyalarning va kapitalning uzayishini anglatadi. Bu kontsept, xususan, Karl Marksning ijtimoiy va siyosiy fikrlari bilan bog'liq bo'lib, kapitalistik tizimda kapitalning izoh etilishi.

Aylanma kapitalning ba'zi asosiy xususiyatlari quyidagilardir:

1. Aylanma kapital, kapitalistik tizimda investitsiyalar va kapitalning o'sishi va aylanishini anglatadi. Bu, korxonalar va tadbirkorlar tomonidan kapitalni yanada o'sishi, o'zaro bog'lanishni oshirish va bu jarayonning xususiyatlari haqida o'rganishni talab etadi.

2. Aylanma kapitalning boshqa xususiyati uning aylanish darajasi yoki tezligidir. Bu, kapitalistik tizimda kapitalni yuqoriga ko'tarishni talab etadi, yangi korxonalar yoki sohasi bor tadbirkorlar tomonidan kapitalni o'sishi uchun yaxshi sharoitlar yaratishni talab etadi.

3. Aylanma kapital, iqtisodiy rivojlanish va kapitalistik tizimning o'sishi va rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu, yangi innovatsiyalar va texnologiyalar yaratish, iste'mol qilish va tarqatish orqali kapitalni o'sishni o'z ichiga oladi.

4. Aylanma kapital, kelajakda iqtisodiy rivojlanish, innovatsiyalar va kapitalistik tizimning rivojlanishi va o'sishi uchun muhimdir. Bu, sanoat, agrar soha, servis sohasi va boshqa sohalarda investitsiyalar va kapitalning o'sishi orqali sodir bo'ladi.

5. Aylanma kapital, dinamik, ozgaruvchan va o'ziga xos rivojlanish yollarini o'z ichiga olgan bo'lib, bu esa iqtisodiyotda o'zaro qarashlar, talablar va imkoniyatlarning o'zgarishi bilan bog'liqdir.

Bu xususiyatlar aylanma kapitalning konsepsiyasi va uning o'ziga xosligini tushunishda yordam beradi va o'z ichiga olgan rivojlanish va o'sish jarayonlarini tahlil qilish uchun qo'llaniladi.

Aylanma kapitalni oshirishning ekonomik, ijtimoiy va siyosiy ahamiyati hayotiy muammolarning hal qilinishida va mamlakatlar o'rtasidagi sog'liqni saqlashda katta muhim ahamiyatga ega. Quyidagi tolaqonliklar bu mavzuga oid malumot beradi

Ekonomik ahamiyat:

1. Iqtisodiy rivojlanish: Aylanma kapital, iqtisodiy rivojlanish va sog'liqni saqlashning muhim sharti bo'lib, kapital investitsiyalarining o'sishi va tadbirkorlik faoliyatining ko'payishi orqali daromadning oshirilishiga yordam beradi.

2. Tuzilishlar va infrastruktura rivojlanishi: Aylanma kapital, tuzilishlar va infrastruktura sohasidagi investitsiyalarni rag'batlantiradi va yangi sohalarni rivojlantirishga imkoniyat yaratadi. Bu esa yangi ish o'rinlari yaratish va daromadning o'sishi uchun zarur bo'lgan sharoitlarni yaratadi.

3. Ishsizlikni kamaytirish: Aylanma kapital, yangi korxonalar va sohalarda o'sish jarayonini oshirish orqali ish o'rni yaratishga yordam beradi va ish bilan ta'minlashni ko'paytiradi, bu esa ishsizlik miqdorini kamaytiradi va

Ijtimoiy ahamiyat:

1. Hayot standarti oshirish: Aylanma kapital, tadbirkorlik faoliyati va investitsiyalar yordamida hayot standartlarini oshiradi. Bu, yangi imkoniyatlar yaratish va insonlar hayotini yaxshilashga yordam beradi.

2. Bilim va madaniyat rivojlanishi: Aylanma kapitalni oshirish, bilim, madaniyat va san'at sohasidagi investitsiyalarni rag'batlantiradi va ijtimoiy rivojlanishga yordam beradi. Bu, insonlarning rivojlanishiga va ma'naviyatning ko'payishiga xizmat qiladi.

3. Inkluzivlik va ijtimoiy barqarorlik: Aylanma kapitalni oshirish, inkluzivlik va ijtimoiy barqarorlikning muhim asoslari bo'lib, uning o'sishi va distributsiyasi yordamida kuchli va zaif shaxslar orasidagi farqni kamaytiradi.

Siyosiy ahamiyat:

1. Iqtisodiy siyosatning mohiyati: Aylanma kapital, iqtisodiy siyosatning mohiyatli asoslari bo'lib, kapitalistik tizimni rivojlantirish, tuzilishlarni rag'batlantirish va ishlab chiqarishning yaxshi sharoitlarini yaratish orqali iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantiradi.

2. Davlat investitsiyalarining yo'l yo'riqlik bo'lishi: Aylanma kapital, davlat investitsiyalarining yo'l yo'riqlik bo'lishi va siyosiy rivojlanishning muhim vositasi bo'lib, davlatning iqtisodiy rivojlanishga ko'maklashishi, infrastruktura va sohalarni rivojlantirish uchun moliyaviy resurslarni ajratish orqali.

Shunday qilib, aylanma kapitalni oshirishning ekonomik, ijtimoiy va siyosiy ahamiyati o'zida ko'p xil muammolar va imkoniyatlarni o'z ichiga oladi, bu esa

iqtisodiyotning keng doirada rivojlanishini ta'minlaydi va insonlarning hayot darajasini oshiradi.

Aylanma kapitalni oshirishda investitsiyalar va moliyaviy resurslar muammosi ekonomik rivojlanish va kapitalistik tizimning o'sishi uchun muhimdir. Quyidagilar bu mavzuga oid malumot beradi:

Investitsiyalar:

1. Kapital investitsiyalari: Aylanma kapitalni oshirishda kapital investitsiyalari, ya'ni korxonalar va tadbirkorlar tomonidan yangi texnologiyalar, uskunalari va tashqi investitsiyalar orqali o'zaro bog'lanishni oshirishni maqsad qiladi. Bu investitsiyalar yangi ish o'rinlari yaratish va korxonalarining mahsulotlarini sifatliroq va samaraliroq ishlashini ta'minlaydi.

2. Infrastruktura investitsiyalari: Infrastruktura investitsiyalari, masalan, yo'l, temiryo'l, energetika, suv ta'minoti va kommunikatsiya tarmoqlari rivojlanishini ta'minlaydi. Bu investitsiyalar yangi sohalarda tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish uchun zarur sharoitlarni yaratadi.

3. Innovatsion investitsiyalar: Innovatsion investitsiyalar, yangi texnologiyalar va innovatsion loyihalar orqali yangiliklarni olib kelish, mahsulot va xizmatlarni sifatliroq va samaraliroq ishlashga qaratilgan kapital investitsiyalaridir. Bu investitsiyalar iqtisodiy innovatsiyani o'sadi va yangi sohalarda yangi imkoniyatlar yaratishga imkoniyat beradi.

Moliyaviy resurslar:

1. Kapital daromadi: Aylanma kapitalni oshirish uchun zarur bo'lgan birinchi shartlardan biri moliyaviy resurslar, ya'ni kapital daromadi, bo'lib, bular korxonalar va tadbirkorlar tomonidan investitsiyalarga ajratiladi. Kapital daromadi yangi korxonalar yaratish, mahsulotlarni sifatliroq ishlash va yangi sohalarni rivojlantirish uchun kerak bo'lgan moliyaviy mablag'lardir.

2. Moliyaviy institutlar va moliyaviy bozorlar: Moliyaviy institutlar, masalan, banklar, moliyaviy tashkilotlar va bozorlar, kapitalni investitsiyalarga jalb qilish uchun moliyaviy resurslar to'plab olishda muhim rol o'ynaydi. Bu institutlar va bozorlar investitsiyalarga moliyaviy resurslar ta'minlashda qo'llaniladi va investitsiyalar jarayonida moliyaviy tirajlarni ta'minlaydi.

Moliyaviy siyosat: Moliyaviy siyosat, investitsiyalarga va kapital o'sishi jarayoniga moliyaviy resurslarni boshqarishda muhim rol o'ynaydi. Davlatlar moliyaviy siyosat orqali korxonalar va tadbirkorlar tomonidan investitsiyalarga erkinlik berish, moliyaviy institutlarni rag'batlantirish va moliyaviy bozorlar orqali kapital daromadini jalb qilishni rag'batlantirishadi.

Shunday qilib, aylanma kapitalni oshirishda investitsiyalar va moliyaviy resurslar muammosi ekonomik rivojlanish va kapitalistik tizimning o'sishi uchun muhimdir. Bu resurslar to'g'risida o'rnatilgan moliyaviy siyosatlar va investitsiya strategiyalari,

iqtisodiyotning keng doirada rivojlanishini ta'minlaydi va yangi sohalarda tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantiradi.

Aylanma kapitalning oshirilishini rag'batlantirish uchun korxonalar, davlat va fuqarolar tomonidan amalga oshiriladigan siyosiy va huquqiy usullar quyidagilardir:

Korxonalar:

1. Investitsiyalarni rag'batlantirish: Korxonalar aylanma kapitalni oshirish uchun investitsiyalarga rag'batlantirish va ularni qo'llash orqali kapitalni o'sishi va tashqi bozorda o'zaro bog'lanishni oshirishadi. Bu investitsiyalar yangi texnologiyalar, tadbirkorlik tizimlari va yangi sohalarda korxonalarni rivojlantirish uchun qo'llaniladi.

2. Innovatsiya va rivojlanish: Korxonalar innovatsion loyihalarni yaratish va yangi texnologiyalar bo'yicha investitsiyalarni oshirish orqali aylanma kapitalni oshirishni rag'batlantirishadi. Bu loyihalar va investitsiyalar mahsulotlar va xizmatlarni sifatliroq va samaraliroq ishlashga yordam beradi.

3. Ijtimoiy shuningdek, iqtisodiy mas'uliyat: Korxonalar ijtimoiy va iqtisodiy mas'uliyatlarini qabul qilib, muhitni himoya qilish, inson huquqlarini muhofaza qilish va qonunlar bilan rozi bo'lish orqali aylanma kapitalning oshirilishini rag'batlantirishadi.

Davlat:

1. Investitsiyalarni rag'batlantirish va rivojlanishni qo'llash: Davlatlar aylanma kapitalning oshirilishini rag'batlantirish uchun moliyaviy va siyosiy imkoniyatlarni taqdim etishi, korxonalar va tadbirkorlar uchun soddalashtirilgan shartlar yaratishi, yangi sohalarda investitsiyalarni qo'llash va ijro etishga kafolat berishi kerak.

2. Huquqiy tartibot: Davlatlar huquqiy tartibot orqali aylanma kapitalning oshirilishini rag'batlantirishi mumkin. Bu tartibotlar korxonalarning faoliyatini nazorat qilish, muhitni himoya qilish va ijtimoiy adolatni ta'minlashni o'z ichiga oladi.

Fuqarolar:

1. Investitsiyalarga rag'batlantirish: Fuqarolar aylanma kapitalni oshirish uchun investitsiyalarga rag'batlantirish orqali shaxsiy kapitalni o'sishi va ijro etish imkoniyatlarini qidirishadi. Bu investitsiyalar shaxsiy loyihalarga, tadbirkorlik faoliyatiga yoki investitsiya fondlariga o'zlashtirilishi mumkin.

2. Ish o'rni yaratish va jalb qilish: Fuqarolar yangi ish o'rinlari yaratish uchun yangi korxonalar va sohalarda qabul qilinishi mumkin bo'lgan investitsiyalarga rag'batlantirishadi. Bu, insonlar uchun ish imkoniyatlarini ko'paytiradi va ijtimoiy rivojlanishga qo'shilishini ta'minlaydi.

Bunday siyosiy va huquqiy usullar aylanma kapitalning oshirilishini rag'batlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu usullar investitsiyalarni jalb qilish, korxonalar va tadbirkorlar tomonidan innovatsion loyihalar va yangi sohalarda investitsiyalar o'rnatishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOT VA INTERNET MANBALARI:

1. [Mirzaakbar Nurmatov](#), Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlari, February 2024 YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT 1(1)
2. Abduraximov Boburjon Umarjon o'g'li, Qudbiyev Nodir Tohirovich AYLANMA MABLAG'LARNI BOSHQARISH TIJORAT KORXONASI MUVAFFAQIYATINING ASOSI, Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences VOLUME 1 | ISSUE 10 ISSN 2181-1784 Scientific Journal Impact Factor SJIF 2021: 5.423
3. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Possibilities of Increasing the Activity of Banks in the Securities Market, Journal of Advanced Research and Scientific Progress (JARSP), Volume 02 Issue: 03/2023 ISSN: 2751-7551 (159-162)
4. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Analysis of Existing Management Mechanisms and Assessment Methods of The Bank's General Financial Risk, Journal of Intellectual Property and Human Rights, Volume:02 Issue: 05/ May-2023, ISSN:2720-6882 (227-231)
5. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Improverment of Investment Activities in the Service Sector, Journal of Innovative Studies of Engineering Science (JISES), Volume:02 Issue:03/2023 (53-58)
6. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Factors Causing Credit Risks in Commercial Banks and Their Assessment, Journal of Intellectual Property and Human, Volume:02 Issue:05/May-2023 ISSN:2720-6882 (221-226)
7. Sharipova N. D., Asadova S. D. THE ROLE OF BANKS IN THE MODERN MONETARY SYSTEM //Procedia of Theoretical and Applied Sciences. – 2023. – Т. 6. – С. 55-62.
8. Шарипова Н.Д., Чориев Я.А. СТРАХОВАНИЕ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ //International Journal of Advanced Research in Education, Technology and Management. -2023- Т.2. - С. 92-99.
9. Sharipova N. D., Jurayev I. S. THEORETICAL FOUNDATIONS OF MONETARY POLICY// INTERNATIONAL JOURNAL OF INNOVATIONS IN ENGINEERING RESEARCH AND TECHNOLOGY. – 2023. -Т. 10. -С. 171-173.
10. Sharipova N. D., Aliboyev L.Sh. THE IMPORTANCE OF ANTI-INFLATIONARY POLICY AND INFLATION TRADING IN UZBEKISTAN// INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY JOURNAL FOR RESEARCH & DEVELOPMENT. -2023. -Т. 10. -С. 92-94.
11. Tursunov, F. M. (2023). TIJORAT BANKLARIDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH AHAMIYATI. SCHOLAR, 1(30), 75–81.

12. Tursunov Faridun Mustafojevich. (2023). OPPORTUNITIES FOR REMOTE BANKING SERVICES TO GROW IN REPUBLIC OF UZBEKISTAN'S COMMERCIAL BANKS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 11(11), 4–7.

13. Каримова А.М., Махсудов О.Ш. Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan / Яшил иқтисодиёт ва тараққиёт журнали, 2023-йил, октябрь, 10-сон, 79-83.

14. Ниязов З. Д., Махсудов О.Ш. Investment attractiveness of the enterprise, as well as factors influencing its development in the economy of Uzbekistan./ Иқтисодиёт, молия ва инновациялар халқаро илмий журнали, декабрь 29, 2023 1(4) сон, 47-55.

15. Каримова А.М., Ниязов З. Д. Махсудов О.Ш. Кредитная поддержка инновационного развития / SCHOLAR 1(32) сон, ноябрь 2023, 171-179.

16. www.wikipedia.org - Ensiklopediya.

17. www.uzpedia.uz - Onlayn ensiklopediya.

18. www.arxiv.uz - Ma'lumotlar ombori.